

жанський циркули. До складу першого, як уже зазначали, входило 21 міське й 288 сільських, до другого, відповідно, 9 і 190, третього – 7 і 98 і четвертого – 7 і 76 населених пунктів.

3. Основна маса міського населення Прикарпаття жила в містечках, а в сільській місцевості більшість селянства проживала в селах середньої величини. Як села, так і містечка й міста прикарпатського краю в той час були малолюдними. Щоправда, така ситуація була характерною й для інших українських територій західноукраїнського регіону.

4. Перепис населення Стрийського циркулу засвідчує, що на територіях Прикарпаття розпочалася урядова колонізація* краю німецьким населенням. Тут на резервних землях державної власності українських сіл виникає чотири німецькі колонії: Гофнунгсау, Ляндестреу, Новий Калуш й Угартсталь. Перша виникла на Долинщині, а три останні на Калущині.

5. Населені пункти краю знаходилися у власності держави, приватних руках: шляхти, магнатів і релігійних інституцій. Приватні поселення Прикарпаття в основному знаходилися в руках 30 графів, баронів та князів. Це дає підстави твердити, що земельний фонд 43 родин дрібної й середньозаможної шляхти в цілому поступався магнатському землеволодінню. Найбільш потужними магнатськими родинами на теренах краю були Тадей Потоцький (33), Анна Яблонівська (34), Ігнатій Цетнер (39) і Катерина Косаковська (62). Найменший земельний фонд був у руках греко-католицької та католицької церков (39 поселень).

1. Archiwum Państwowe w Krakowie na Wawelu. – Teki Schneidera (dalej – TS), sygn. 1804.
2. Там же. TS, sygn. 1844.
3. Там же. TS, sygn. 1845.
4. Центральний державний історичний архів України, м. Львів, ф. 134, оп. 2, спр. 38.
5. Там само, ф. 146, оп. 85, спр. 1240.
6. Kuhn W. Die jungen Deutschen sprachinseln in Galizien / W. Kuhn. – Münster, 1930. – S. 40.
7. Motylewicz Je. Miasta ziemi przemyskiej i sanockiej w drugiej połowie XVII – XVIII wieku / Je. Motylewicz. – Przemyśl ; Rzeszów, 1993. – S. 244–245.

Впервые в отечественной историографии делается попытка определить численность населения Прикарпатья в последней четверти XVIII ст. В статье также дано количество жителей в отдельно взятом населенном пункте края. Определено количественный состав городского и сельского населения исследуемого региона.

Ключевые слова: Прикарпатье, циркул, население, город, село, селение.

The attempt to figure out the number of Carpathian population in the last quarter of the 18th century is made in the home historiography for the first time. The number of people in each populated area taken separately is given in the research, the number of people living in towns/cities and villages of the land is figured out.

Key words: Carpathian region, district, population, town/city, village, settlement.

УДК 94 (477)
ББК 63.4 (4 Укр) 52

Володимир Булачек

ПОСОЛЬСЬКА ПРАЦЯ ЮЛІАНА РОМАНЧУКА В ГАЛИЦЬКОМУ СЕЙМІ В 1880-х РОКАХ

У статті проаналізовано основні вектори діяльності Юліана Романчука в Галицькому крайовому сеймі, визначено коло проблем, на вирішення яких спрямовувалися зусилля відомого громадсько-політичного діяча, простежено реакцію галицького суспільства на законодавчі ініціативи провідного діяча “Руського клубу”.

Ключові слова: Ю.Романчук, вибори, Галицький сейм, “Руський клуб”.

* Термін “колонізація” вживається у вузькому розумінні слова: розширення існуючої мережі поселень.

Юліан Романчук – представник нової генерації українських політиків Галичини, яка вийшла на історичну арену в останній чверті XIX ст. Його парламентська праця в Галицькому сеймі (1883–1895) тривалий час залишалася в центрі уваги української громадськості краю. К.Левицький згодом зазначав: “Українську політику в тому періоді називали у нас “професорською”, бо представником її був професор Юліан Романчук, і він зачав в Галицькому сеймі ставити внески на оснування українських гімназій і учительських семінарій в ім’я засади: хто має свою школу, той має свій нарід!” [13, с.67].

Метою розвідки є всебічний аналіз діяльності Ю.Романчука в Галицькому крайовому сеймі. Досліджувана проблема не отримала належного висвітлення в сучасній українській і польській історіографії. Її окремі аспекти досліджували О.Аркуша [1; 2], Т.Батенко [3], Я.Грицак [4; 5], І.Дейчаківський [6], М.Мудрий [15–17], І.Райківський [21], І.Сохоцький [22], І.Чорновол [26; 27] та ін. Джерельною базою статті є, передусім, матеріали Центрального державного історичного архіву України в м. Львові, а також матеріали тогочасної преси.

Парламентську діяльність Ю.Романчук розпочав після обрання послом Галицького крайового сейму в 1883 р. в окрузі Калуш–Войнилів (раніше в цьому окрузі обиралися А.Петрушевич, Я.Кульчицький). Виборча кампанія проходила в складних суспільно-політичних умовах, адже польські політики усвідомили, що негачія інтересів галицьких українців сприяє поширенню москвофільства. Діяльність народовців, спрямована на порозуміння з москвофілами, вела б до втрати авторитету й популярності перших.

На вибори 1883 р. народовці пішли торованим шляхом – сформували спільний блок із москвофілами, який у підсумку одержав тільки 9 мандатів (найменше за всю історію Галицького сейму) [14, с.23]. Після цієї поразки москвофіли запропонували обраним послам скласти повноваження, на що народовці не погодились, оскільки вперше спромоглися одержати перевагу над своїми політичними опонентами. Незважаючи на нечисленність, депутатам “Руського клубу” цієї каденції вдалося домогтися прийняття сеймових ухвал про відкриття паралельних класів з українською мовою навчання в гімназії в Перемишлі та здобуття мандата до Крайового відділу освіти.

2 жовтня 1884 р. Ю.Романчук поставив у сеймі питання про реформу системи початкової та середньої освіти. Основна мета нормативно-правового акту – запровадити в початкових школах Галичини паралельні класи в місцевостях, де чисельність національної меншини складала понад 25%. Відомий громадсько-політичний діяч пропонував також змінити шкільний статут. Він виступив за збільшення кількості українських початкових шкіл, передусім, у містах, де немає жодної української школи навіть там, де переважали українські міщани (Городенка, Дрогобич, Яворів тощо) [2, с.74]. Відзначимо, що співвідношення польських та українських гімназій у Галичині становило 21:1 відповідно.

Практичне втілення в життя пропонованих Ю.Романчуком освітніх змін наштовхнулося на опір польської сторони, адже питання про мову викладання в початкових школах вирішували громадські ради, до складу яких входили переважно представники цієї національності. Однак цей внесок було адресовано шкільній комісії, яка рекомендувала скерувати пропозиції Ю.Романчука до Крайового відділу. Референт шкільної комісії Ю.Чарторийський визнав ініціативи Ю.Романчука слухними.

На пропозиції комісії сейм зобов’язав Крайовий відділ прозвітувати із зазначеного питання вже наступної сесії. “Ми могли би на підставі прав природних, – відзначив Ю.Романчук, – жадати, щоби всюди кожному русинові дана була спосібність в своїм ріднім язичі своє виховання і повне образование діставати. Ми в нашій внеску того не домагаємся, не домагаємся навіть того, чого моглибисьми домагатися на підставі наших устав конституційних, наприклад, щодо руських шкіл, як параграф 19 уставу засадничої приписує, усунено примус язика польського. Ми не жадаємо тут навіть догодження всім фактичним потребам, бо фактичні потреби, як сказав, вимагали б наприклад, щонайменше чотирьох гімназій руських в нашій країні. Ми, застерігаючи собі всі наші

права, домагаємся на тепер тільки усунення деяких найбільше разячих несправедливостей і деяких найтяжчих кривд” [25, арк.9].

Виступ Ю.Романчука відбувся після публікації в “Ділі” розвідки “Середні школи в Галичині в рр. 1875–1883”. Газета виявила найбільше зацікавлення пропозиціями відомого громадсько-політичного діяча. Натомість москвофільські друковані органи розцінили виступ Ю.Романчука скептично. Критичну позицію зайняв також “Новый пролом”. “Представитель Руси, – писала газета, – должен держати себе достойно, требовать всяких прав с достоинством, а не просити, бо просящие в политических делах не получают ничего” [18]. Отже, москвофіли в 1884–1885 рр. сприймали внесок Ю.Романчука як вузькопартійну ініціативу. Однак, починаючи з кінця 1885 р., опоненти народовців почали уважніше ставитися до його ініціатив, оскільки з’явилися надії на хоча б часткову їх реалізацію.

Значно позитивніше оцінили внесок Ю.Романчука польські політики, які гуртувалися навколо краківського часопису “Нова реформа”. Вони підтримали пропоновані зміни, адже вважали, що потрібно “уже визначитися – або хочемо згоди й порозуміння, або ж волиємо воювати. Або визнаємо право русинів на розвиток і вживання власної мови й народності – або ж, заперечуючи, хочемо їх штовхнути в обійми хтивого сусіда (Росії. – *В.Б.*)” [12, с.86]. На думку І.Чорновола, познанські газети привітали внесок Ю.Романчука з раціональних міркувань: українці в Галичині перебували в приблизно такому ж становищі, як поляки супроти німців у Пруссії. Інші публікації польських часописів різної політичної орієнтації були переважно нейтральними [22, с.94].

Тридцятого листопада 1885 р. на засіданні Галицького сейму відбулося перше читання внеску Ю.Романчука про зміну крайового шкільного статуту стосовно мови викладання в початкових і середніх школах. Як і передбачалося, запропоновані зміни в галузі початкової освіти підтримали тільки 4 повіті; “за” (з певними умовами) – 12 повітів й одне місто; “проти” – 18 повітів і 3 міста; “проти” з певними модифікаціями – 8 повітів; 1 місто уникнуло однозначної відповіді; 4 повіті відмовилися надавати рекомендації через некомпетентність; 28 повітів і 24 міста проігнорували запит. Отже, Крайовий виділ, хоча й підтримав ідею перетворення паралельних класів початкових шкіл в окремі українські школи, однак висловився проти пропонованих змін у шкільному статуті [28, с.215]. Результати опитування щодо пропозиції у сфері середніх шкіл були значно гірші: “за” – 8; “проти” – 29; не дали однозначної відповіді – 10, “промовчали” виділи 30 повітів і 24 міст. Крайовий виділ висловився проти поділу класів на засаді мови викладання, оскільки “могли б пробудитися сильніше національні відмінності, через що потерпів би шкільний порядок” [28, с.217].

Обговорення внеску Ю.Романчука проходило в надзвичайно напружених умовах у зв’язку з бажанням окремих польських депутатів заслухати звіт у повному вигляді. У цій ситуації слово взяв Ю.Романчук, який розцінив подібні ініціативи як безпрецедентний випадок. Він не погодився з “тоном відповіді” Крайового виділу. Після цієї словесної перепалки сейм адресував звіт Крайового виділу шкільній комісії, зобов’язавши її запропонувати проект рішення до закінчення сесії [8]. Надалі на засіданнях шкільної комісії сейму внесок Ю.Романчука обговорювався ще чотири рази. На останньому з них автор змінив свої вимоги, включивши до них ще одну – утворення окремої гімназії в Перемишлі та паралельок у Коломиї, Станиславові й Тернополі.

Першопочатково шкільна комісія сейму їх не підтримала, мотивуючи своє рішення ухвалою Перемишльської повітової ради, представники якої вважали, що в місцевій гімназії кількість учнів-русинів недостатня для організації окремої гімназії, що було очевидною неправдою. Згодом, під тиском громадськості, шкільна комісія все ж таки була змушена підтримати пропозиції про відкриття початкових шкіл для національної меншини та схвалити концепцію заснування паралельок з українською мовою навчання, котрі в разі подальшого успішного розвитку могли б перетворитися в окремі гімна-

зії. З огляду на те, що не опитано повітової ради в Тернополі та Станиславові, відхилено пропозиції Ю.Романчука про паралельки в гімназіях цих міст [6, с.56].

Офіційну позицію уряду щодо внесення Ю.Романчука в липні 1885 р. оприлюднила “Gazeta Lwowska”. Уряд був готовий підтримати його пропозиції рівно ж настільки, наскільки вони не суперечили чинному законодавству. Була відхилена ідея створення паралельних класів у гімназіях Східної Галичини з дидактичних міркувань. Водночас уряд не виступав проти відкриття української гімназії в Перемишлі [7, с.102].

Шкільна тематика домінувала на засіданні Галицького сейму 2 та 4 січня 1886 р. Ю.Романчук висловив незадоволення через певну модифікацію шкільною комісією його пропозиції, заявивши, що “Руський клуб” утримується від голосування. Особливістю засідання 2 січня 1886 р. стали пропозиції А.Малецького, у яких він висловився проти самого принципу поділу освітніх закладів на польські й українські, доводив потребу утраткізму. Четвертого січня 1886 р. утраткістичні пропозиції А.Малецького підтримав директор Львівської чоловічої учительської семінарії Є.Черкавський, а також А.Сапега та Т.Розвадовський. Пропозиції Ю.Романчука схвально оцінив єпископ Ю.Пелеш, угодовську промову якого підтримала значна частина польських послів, які напередодні ставилися до українських пропозицій негативно [10].

Результатом двох читань стало ухвалення трьох законопроектів, які підготувала шкільна комісія. У них, зокрема, запропоновано змінити шкільний статут, а пропозиції Ю.Романчука доповнено пунктом, згідно з яким упровадження в початкових школах української мови відбуватиметься лише на вимогу батьків 25 учнів. Щодо середніх шкіл – висловлено сумнів у потребі заснування окремих українських гімназій, “щоб молодь потім окремо виховувалася, щоб собі самостійні уявлення про світ і свої обов’язки виробляла, і щоб врешті ставала навзаєм чужою?” [6, с.58].

Питання відкриття гімназій, на думку шкільної комісії, потребувало додаткового вивчення, передусім, у Крайовому виділі. Водночас із метою задоволення потреб українців у сфері освіти пропонувалося санкціонувати відкриття перших чотирьох класів з українською мовою навчання в гімназії в Перемишлі. Висновки Комісії мали рекомендаційний характер.

Крім внеску Ю.Романчука, на розгляд Комісії запропоновано два діаметрально протилежних подання: перше стосувалося виключно початкової школи (не рекомендувалося змінювати статут, оскільки національна меншина в містах, де вона становила менше 3 тис. осіб, автоматично позбавлялася права на національну школу). Автори другого подання рекомендували змінити шкільний статут таким чином, щоб відкрити українські паралельні класи в усіх гімназіях, де існували паралельні класи за бажанням батьків 25 учнів. Такі класи мали б тимчасовий характер і підлягали ліквідації за умови падіння відвідування менше ніж 19-ти учнів. Цей законопроект фактично повторював первісну пропозицію Ю.Романчука [22, с.96].

Дев’ятнадцятого січня 1886 р. у Галицькому сеймі обговорювався звіт Крайового виділу. Засідання відкрив А.Сапега, який виступив проти поділу освіти за національною ознакою. Доповідач виявив готовність голосувати проти проекту, який передбачав утворення гімназії в Перемишлі ще й тому, що він суперечив рішенню повітової ради. Натомість А.Сапега запропонував зобов’язати Крайовий виділ на наступній сесії подати перелік гімназій, у яких назріла потреба створення українських паралельок [27, с.231]. Після виступів А.Голєвського (про неможливість непорозуміння з українцями) і М.Антоновича (про суперечності в польському таборі щодо українського питання) розпочалися постатейні дебати.

Антиукраїнська позиція більшості польських депутатів викликала обурення Ю.Романчука, який звинуватив опонентів у надмірній непоступливості: “Бо если ви не узглядните наших жадань, тогда ви замаскуетесь до решти перед світом, а ми можемо станути сміло і перед народом, і краєм, і перед державою і сказати: «Ми робили все, що

було в наших силах, все, на що нам указовано: ми пішли так далеко, якесьмо могли, щоби тільки не роз'ярувати незгоди межі двома так близькими народами, а мимо того наші старання були недаремні, то вина на нас може тяжіти» [22, с.93–94].

Відзначимо, що навіть такі незначні поступки поляків у національно-культурній сфері, як відкриття одної української гімназії в Перемишлі, сприймалися українським політикумом як значна перемога. “Діло” з оптимізмом відзначало: “Одно однако ж можемо вже тепер сконстатувати, а іменно то, що внесення пос. Романчука заінтересувало польських політиків в великій мірі і що одна часть з них, пересвідчившись о жизненности руського народу в Галичині, пересвідчившись, що народне життя руське мимо всего розвинулось широко і що не тільки послі руські, а весь народ з всею свідомостою добивається своїх прав, і зрозумівши, що струю народного життя вже нічим не можна спинити в її бігу, – що та часть послів польських клониться вже дати русинам ширше поле в школах до їх національного розвою, але поки що не знає ще, що дати і в яких границях” [9].

Відгомін подій у Галицькому сеймі навколо обговорення подання Ю.Романчука “докотився” аж до Наддніпрянщини. Зокрема, О.Кониський у листі до О.Барвінського від 13 січня 1886 р. підкреслив: “Мені здається, що поляки схаменулися, та таки й час вже схаменутися. От коли б був живий Костомаров, то б я у его й виграв заклад в 1881 р. Ми перебили з ним руки: чи за 10 літ погодять русини з поляками, чи залишать поляки гукати “Niema Rusi!” Він запевняв, що на се й 20 літ мало. Оте ж на моє вийшло” [24, арк.67].

Однак проблема української гімназії в Перемишлі надалі залишалася актуальною через бездіяльність уряду. Із цих причин 9 грудня 1886 р. Ю.Романчук укотре виступив із внеском про українську гімназію в Перемишлі. Після завершення першого читання внесок направлено до шкільної комісії сейму [25, арк.9]. Двадцять четвертого січня 1887 р. відбулося друге читання внеску. Шкільна комісія підтримала пропозиції Ю.Романчука – рекомендовано зафіксувати їх у шкільному статуті й забезпечити право українців на відкриття нових гімназій. Пропозицію відомого громадсько-політичного діяча підтримали Т.Ковальський, Ю.Чарторийський, Ю.Пелеш. Натомість проти виступили М.Бобжинський та А.Голєвський. Однак після поіменного голосування пропозиція відкриття української гімназії була відхилена 60 голосами. Водночас ухвалено внесок М.Бобжинського про паралельні класи [23, арк.12].

Рішення сейму призвело до розколу “Руського клубу” – М.Антонович і М.Січинський виступили з пропозицією скласти мандати [24, арк.67]. Цю ж позицію відстоювали часописи “Діло” і “Новый пролом”. Останній, зокрема, гостро картав українських послів за відмову від пропозиції М.Антоновича й М.Січинського про сецесію. Замість безрезультатних засідань у сеймі, “Новый пролом” радив організувати віча й пропагувати поділ Галичини на дві окремі провінції за етнічною ознакою. Ю.Романчук у цій ситуації вирішив діяти поза межами Галицького сейму через віденський уряд. Його зусилля увінчалися тільки схваленням міністром освіти Австро-Угорської імперії постанови сейму про українські паралельки в Перемишлі [20].

Не менш актуальним питанням для українців Галичини залишалася проблема вибору до Крайового віділу представника українців. Після смерті Ю.Лаврівського “Руський клуб” утратив свого представника в цій інституції, оскільки ним став лояльний до поляків Т.Сінгалевич. Питання набуло нового звучання після втручання Відня, проте пропонувану “Руським клубом” кандидатуру Ю.Романчука не сприймали польські представники, натомість пропонуючи лояльних М.Кашека, К.Мандичевського або ж К.Охримовича. Після закулісних переговорів намісник П.Залеський погодився на кандидатуру Т.Бережницького, якого 2 грудня 1885 р. обрано до Крайового віділу [11].

Після цього рішення проблема становища українців у краї, задоволення їхніх національно-культурних проблем набули особливої гостроти. Уже на третій сесії Галиць-

кого сейму Ю.Романчук висловив обурення з того факту, що ні маршалок, ні намісник не звертаються до українців їхньою мовою. Призначений 1886 р. маршалок Ян Тарновський урахував його думку й на наступній сесії звернувся до української фракції українською мовою (як і намісник П.Залеський). На шостій сесії Ю.Романчук поставив питання про зміну регламенту. На його переконання, під час відкриття й закриття сеймових засідань маршалок повинен звертатися до українців їх рідною мовою. Із цих причин, оголошуючи про відкладення шостої сесії, маршалок, урешті-решт, звернувся українською мовою до українських послів. Така процедура продовжувалася вже на наступних сесіях [26, с.145].

Безперспективність польсько-українського протистояння спонукала український політикум до пошуку нових форм польсько-української співпраці. Як відзначав дослідник М.Мудрий, “стало функціонуюча ідея міжнаціональної згоди виступала вагомим чинником розвитку українського й польського національних рухів, способом їх пристосування до умов австрійської конституційно-парламентської системи, елементом міжпартійної боротьби, сприяла перегрупуванню політичних сил, виконувала роль психологічного захисту, противаги зростаючому українсько-польському протистоянню, відображаючи природне прагнення людини до стабільності. ...З висоти часу можна констатувати: через зіткнення інтересів двох народів в одній провінції, кожен з яких вважав її своєю, а також через різні завдання, які стояли перед українцями й поляками в Галичині, будь-які далекосяжні угодові ініціативи були приречені на невдачу. ...Це був своєрідний ідеал (повернутий у минуле чи майбутнє), якого потребували обидві сторони і який, незважаючи на це, з кожним роком ставав усе менш досяжним” [17, с.37].

Таким чином, діяльність Ю.Романчука в Галицькому сеймі й австрійському парламенті була спрямована на реалізацію вимог українців у культурно-освітній і політичній сферах. Лідер націонал-демократів намагався втілювати в життя основні вимоги більшості українського населення краю: проведення справедливих сеймових і парламентських виборів у Галичині з дотриманням законодавства; поділу Галичини на українську та польську частини; утворення руської секції Крайової шкільної ради; заснування українського університету у Львові.

1. Аркуша О. Галицький сейм у висвітленні сучасної польської історіографії / О. Аркуша // Україна : культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2001. – Вип. 9. – С. 339–369.
2. Аркуша О. Парламентська традиція галицьких українців у другій половині XIX – на початку XX ст. / О. Аркуша // Україна : культурна спадщина, національна свідомість, державність. Західноукраїнська Народна Республіка: історія і традиції. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2000. – С. 68–91.
3. Батенко Т. До історії формувань виборчої системи в Галичині та виборчих змагань галицьких українців другої половини XIX ст.: спроба аналізу / Т. Батенко // Республіканець. – 1994. – № 3–4. – С. 35–39.
4. Грицак Я. До генези ідеї політичної самостійності України / Я. Грицак // Україна : культурна спадщина, національна свідомість, державність. – К. : Наук. думка, 1992. – Вип. 1. – С. 119–143.
5. Грицак Я. Українське національне відродження в Галичині XIX – на початку XX ст. / Я. Грицак // Краківські українознавчі зошити. – Краків, 1997. – Т. 5–6. – С. 283–285.
6. Дейчаківський І. Юліан Романчук / І. Дейчаківський. – Івано-Франківськ, 1999. – 73 с. ; *див. також:* Андрейків В. Громадсько-політична та педагогічна діяльність Юліана Романчука (1842–1932) / В. Андрейків, І. Дейчаківський. – Івано-Франківськ, 2011. – 108 с.
7. Демкович-Добрянський М. Українсько-польські стосунки у XIX ст. / М. Демкович-Добрянський. – Мюнхен, 1969. – 120 с.
8. Діло. – 1884. – 16 грудня.
9. Діло. – 1886. – 11 грудня.
10. Діло. – 1886. – 6 січня.
11. Діло. – 1887. – 2 березня.
12. Качкан В. Освітнянсько-просвітницька та культурологічна діяльність Юліана Романчука / В. Качкан // Українство: національно-духовні виміри : зб. наук. праць і матеріалів. – Івано-Франківськ, 2005. – С. 82–98.

13. Левицький К. Українські політики: силуети наших давніх послів і політичних діячів / К. Левицький. – Львів : Діло, 1936. – 140 с.
14. Лозинський М. Українство і москвофільство серед українсько-руського народу в Галичині / М. Лозинський. – Львів, 1909. – 94 с.
15. Мудрий М. Галицька автономія у 70–80-х рр. XIX століття: українське та польське бачення / М. Мудрий // Україна : культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2000. – Вип. 7. – С. 164–172.
16. Мудрий М. Галицькі намісники в системі українсько-польських взаємин (1849–1914) / М. Мудрий // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1998. – Вип. 33. – С. 12–19.
17. Мудрий М. Виборчі кампанії до Галицького сейму : суспільство, політика та міжнаціональні взаємини (60–70-ті роки XIX ст.) / М. Мудрий // Республіканець. – К. ; Львів, 1995. – № 1–2. – С. 35–42.
18. Новый пролом. – 1884. – 4 жовтня.
19. Новый пролом. – 1886. – 24 грудня.
20. Новый пролом. – 1887. – 12 лютого.
21. Райківський І. Між конфронтацією і спробами порозуміння – тенденції українсько-польських взаємин у XIX столітті / І. Райківський // Вісник Прикарпатського університету. Історія. – Івано-Франківськ, 2010. – Вип. 17. – С. 6–17.
22. Сохоцький І. Юліан Романчук / І. Сохоцький // Історичні постаті Галичини XIX – XX ст. – Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто, 1961. – С. 91–117.
23. Центральний державний історичний архів України, м. Львів (ЦДАІЛ України), ф. 372, оп. 1, спр. 16, арк. 12.
24. ЦДАІЛ України, ф. 382, оп. 1, спр. 2, арк. 67.
25. Там само, ф. 382, оп. 1, спр. 59, арк. 9.
26. Чорновол І. Українська фракція Галицького Крайового Сейму. 1861–1901. (Нарис з історії українського парламентаризму) / І. Чорновол. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2002. – 288 с.
27. Чорновол І. Видатні депутати Галицького сейму і австрійського парламенту у “Споминах з мого життя” Олександра Барвінського / І. Чорновол // Молода нація. – 2000. – № 3. – С. 230–232.
28. Янишин Б. Політичне товариство “Народна Рада”: організаційні заходи та політична програма (1885–1888 рр.) / Б. Янишин // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. – 2003. – Вип. 6. – С. 214–225.

Проанализированы основные векторы деятельности Юлиана Романчука в Галицком краевом сейме, определен круг проблем, на решение которых были направлены усилия известного общественно-политического деятеля, прослежена реакция галицкого общества на законодательные инициативы ведущего деятеля “Русского клуба”.

Ключевые слова: Ю. Романчук, выборы, Галицкий сейм, “Русский клуб”.

The article analyzes the main vectors of Julian Romanchuk in the Galician Sejm defined range of problems to solve which directed effort known public and political figure, traced reaction Galician society in legislative initiatives leading figure of “Ruses club”.

Key words: Ju. Romanchuk, elections, Galician Sejm, “Ruses club”.

УДК 821.161.2.09

ББК 83.3 (4 Укр-4ЛЬВ)

Володимир Галик

СПІВРОБІТНИЦТВО ІВАНА ФРАНКА З ПРОВІДНИМ ДІЯЧЕМ СТАВРОПІГІЙСЬКОГО ІНСТИТУТУ АНТОНОМ ПЕТРУШЕВИЧЕМ

У статті розкрито особливості взаємин І.Франка з провідним діячем Ставропігійського інституту Антоном Петрушевичем. На основі відомих і маловідомих джерел, а також творчої спадщини І.Франка простежується розвиток співробітництва між ними, відображено погляди І.Франка щодо діяльності А.Петрушевича.

Ключові слова: Іван Франко, Антон Петрушевич, взаємовідносини, співробітництво.

Ставропігійський інститут у другій половині XIX ст. вважався найбільшою культурно-просвітницькою інституцією Східної Галичини. У своїй діяльності він обстоював позиції невідомого “русского” народу й не визнавав українства. Фінансовою основою